

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

Επιμέλεια: Απόστολος Χελιδόνης, Παναγιώτης Σακκόπουλος, ΔΜΣ, υποψ. Διδάκτωρ

1° ΘΕΜΑ: Ο Α ξυπνούσε κάθε πρωί στις 6 για να πάει σε διπλανή πόλη με το αυτοκίνητό του, όπου και εργαζόταν. Στο πάρκινγκ της πολυκατοικίας όπου διέμενε, άλλος ένοικος, ο Β, είχε εγκαταστήσει, εδώ και κάποιες μέρες, το σκύλο του δεμένο. Παρά τις διαμαρτυρίες του Α, αλλά και άλλων ενοίκων ότι ο σκύλος παρουσίαζε έντονη επιθετικότητα και έπρεπε να απομακρυνθεί από εκεί άμεσα, ο Β αδιαφορούσε. Εκείνη την ημέρα ο Α είχε μάλιστα αποφασίσει να συγκαλέσει γενική συνέλευση για να επιλυθεί το θέμα ή να καλέσει την αστυνομία, αλλά δεν πρόλαβε. Το ίδιο πρωί ο σκύλος, μόλις αντίκρισε τον Α, χύμηξε καταπάνω του, σπάζοντας την αλυσίδα. Ο Α δεν είχε άλλο τρόπο αντίδρασης από το να αποκρούσει τον σκύλο με το σακβουαγιάζ του. Με την κίνηση που έκανε ο Α ο σκύλος έπεσε κάτω αιμόφυρτος, γαυγίζοντας. Ο Β ξύπνησε από τον θόρυβο, κατέβηκε κάτω, επακολούθησε καυγάς, κλήθηκε μάλιστα και η αστυνομία και έγιναν μηνύσεις. Το όλο περιστατικό κράτησε πάνω από 2 ώρες. Ο Α έφυγε πολύ καθυστερημένα για τη δουλειά του και ο Β μετέφερε τον αγαπημένο σκύλο του σε κτηνίατρο, στον οποίο πλήρωσε για τη νοσηλεία του το ποσό των 400 €.

Ενόψει των παραπάνω ερωτάσθε:

α) Μπορεί ο Β να ζητήσει το παραπάνω ποσό που ξόδεψε στον κτηνίατρο από τον Α; Να δοθεί αιτιολογημένη απάντηση (**2 βαθμοί**),

β) Ο Α στη διαδρομή έπεσε σε κίνηση, την οποία συνήθως απέφευγε ξεκινώντας καθημερινά πολύ νωρίτερα για τη δουλειά του. Λόγω της μεγάλης κίνησης προκλήθηκε στον δρόμο कारαμπόλα, πράγμα όχι ασύνηθες για τη συγκεκριμένη ώρα, συνεπεία της οποίας το αυτοκίνητο του Α έπαθε ζημιές αξίας 2.000 €. Ο Α θεώρησε υπεύθυνο γι' αυτό και τον Β λόγω της καθυστέρησης και άσκησε αγωγή κατά του Β επικαλούμενος ότι αν δεν συνέβαινε το πρωινό περιστατικό και δεν καθυστερούσε, θα απέφευγε την κίνηση και την कारαμπόλα. Ευσταθεί ο παραπάνω ισχυρισμός του ναι ή όχι και γιατί; (**1,5 βαθμός**)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

Στο *α'* ερώτημα:

Ο Β εγείρει μια χρηματική αξίωση που αφορά τα έξοδα νοσηλείας του τραυματισμένου σκύλου του. Θα πρέπει να εξετασθεί λοιπόν σε ποια νομική βάση στηρίζεται αυτός τη συγκεκριμένη αξίωση του. Κάποια συμβατική σχέση δεν συνδέει τους Α και Β. Δεν εξετάζεται το θέμα ζημιών στο πλαίσιο της κοινωνίας δικαίωματος, που συνδέει τους περισσότερους συγκυρίους διαμερισμάτων, διότι το ιστορικό δεν διευκρινίζει αν ο πρόκειται για κυρίους διαμερισμάτων ή για μισθωτές. Απομένει λοιπόν η ΑΚ 914. Εν προκειμένω σε μια πρώτη ματιά φαίνεται να στοιχειοθετούνται όλες οι προϋποθέσεις ευθύνης της ΑΚ 914. Συγκεκριμένα, ο Α και έπραξε, αλλά και παρανόμησε, διότι τραυματίζοντας τον σκύλο προσέβαλε το απόλυτο δικαίωμα της κυριότητας του Β επί του

τελευταίου (στο νομικό μας σύστημα, όσο και αν αυτό ξενίζει, το ζώο έχει τη μεταχείριση πράγματος), περαιτέρω δε υπάρχει και υπαιτιότητα (δόλος), διότι ο Α ήθελε να ενεργήσει και να προκαλέσει το αποτέλεσμα, όπως, τέλος, και αιτιώδης συνάφεια, αφού αν ο Α δεν χτυπούσε τον σκύλο με το σακβουαγιάζ, τραυματισμός του τελευταίου δεν θα υπήρχε. Ωστόσο, το παράνομο της ΑΚ 914 στην προκειμένη περίπτωση αίρεται. Υπάρχει λόγος άρσης του αδίκου και συγκεκριμένα κατάσταση ανάγκης. Για άμυνα δεν μπορεί να γίνει λόγος, διότι αυτή προϋποθέτει επίθεση από άνθρωπο και το άδικο της επίθεσης, χαρακτηρισμός ο οποίος, βεβαίως, δεν μπορεί να αποδοθεί όταν εμπλέκεται αποκλειστικώς ζώο. Εάν, όμως, το ζώο χρησιμοποιηθεί από τον άνθρωπο ως μέσο επίθεσης, η ενέργεια λογίζεται ως ανθρώπινη, ισχυρισμός που εν προκειμένω δεν είναι βάσιμος διότι δεν προκύπτει από τα δεδομένα του πρακτικού. Σύμφωνα με την ΑΚ 285, δεν αποτελεί παράνομη πράξη η καταστροφή ξένου πράγματος, συμπεριλαμβανομένης της πρόκλησης ζημίας στο πράγμα ως έλασσον του μείζονος, που είναι η καταστροφή του, εφόσον είναι αναγκαία για να αποτραπεί επικείμενος κίνδυνος που απειλεί δυσανάλογα μεγαλύτερη ζημία αυτού που επιχειρεί την καταστροφή. Όλοι οι όροι της εν λόγω διάταξης πληρούνται εν προκειμένω, διότι η επίθεση του σκύλου συνιστά επικείμενο σοβαρό κίνδυνο τραυματισμού ή/και απειλής της ζωής του Α και η αξία των παραπάνω εννόμων αγαθών είναι προφανώς πολύ μεγαλύτερη σε σχέση με αυτά του σκύλου. Επιπλέον, δεν συντρέχουν, όπως υπονοήθηκε, οι όροι της αμέσως επόμενης διάταξης, της ΑΚ 286, καθώς ο Α, σύμφωνα με το πρακτικό, δεν προκάλεσε τον σκύλο. Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι δεν είναι βάσιμη η αξίωση του Β για τα νοσήλια του σκύλου, διότι ελλείπει η προϋπόθεση του παρανόμου.

Το πρακτικό είχε ως στόχο να καταδείξει ότι, όπου γίνεται λόγος για ζημία στην οποία εμπλέκεται και ζώο, η σκέψη μας δεν θα πρέπει να πάει μονοσήμαντα στην αντικειμενική ευθύνη του κατόχου ζώου της ΑΚ 924. Η εν λόγω διάταξη δεν έχει, για αυτό ειδικά το ερώτημα, κάποια σημασία, ακριβώς διότι δεν πρόκειται για ζημία ανθρώπου από ζώο, αλλά το ακριβώς αντίθετο.

Στο β' ερώτημα:

Η ΑΚ 924 ενδιαφέρει όμως στο δεύτερο ερώτημα. Συνεπεία της επίθεσης του σκύλου και της καθυστέρησης από το συμβάν, ο Α περιέπεσε σε μεγάλη κυκλοφοριακή κίνηση, συνεπώς αυξήθηκε ο κίνδυνος πρόκλησης τροχαίου ατυχήματος. Το ερώτημα είναι κατόπιν τούτου αν ο Β, ιδιοκτήτης του σκύλου, ευθύνεται για το τροχαίο ατύχημα και τις ζημίες του Α με βάση τους όρους της ΑΚ 924. Αναμφίβολα ο σκύλος επιτέθηκε και αυτό προκάλεσε την καθυστέρηση. Παράνομο επίσης υπάρχει, διότι προσβλήθηκε εν τέλει λόγω του τροχαίου ατυχήματος το απόλυτο δικαίωμα της κυριότητας του Α επί του αυτοκινήτου. Το πταίσμα δεν ενδιαφέρει (υπονοείται η αδιαφορία του Β για την επικινδυνότητα του σκύλου), διότι πρόκειται για αντικειμενική ευθύνη (ο σκύλος δεν είναι φυσικό πρόσωπο, ώστε να κάνουμε λόγο για πταίσμα). Είναι αμφίβολο όμως αν υπάρχει εδώ αιτιώδης συνάφεια. Βεβαίως, σε μια πρώτη ματιά με βάση τόσο την θεωρία περί ισοδυναμίου των όρων όσο και κατά την κρατούσα στην θεωρία και νομολογία θεωρία της πρόσφορης αιτιότητας, αιτιώδης συνάφεια φαίνεται να υπάρχει, αφού, αν δεν επιτίθονταν ο σκύλος, δεν θα συνέβαινε η καθυστέρηση και ο Α θα απέφυγε κατά πάσα πιθανότητα τη μεγάλη και μοιραία κίνηση. Ωστόσο, γίνεται ορθά δεκτό ότι δεν στοιχειοθετείται τελικά εδώ αιτιότητα, βάσει της θεωρίας της κοινωνικά πρόσφορης συμπεριφοράς και της επιτρεπτής επικίνδυνης δράσης, διότι η συμμετοχή στην κυκλοφοριακή κίνηση συνιστά έναν γενικό βιοτικό κίνδυνο, ο οποίος βαραίνει εξίσου όλους τους κοινωνούς δικαίου. Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι

ευθύνη του Β για τις ζημιές του Α από το τροχαίο ατύχημα δεν υπάρχει, διότι απουσιάζει η αιτιώδης συνάφεια.

2° ΘΕΜΑ: Ο Α ήταν ιδιωτικός υπάλληλος σε ασφαλιστική εταιρία. Επειδή ο Α επιδίωκε να αποκτήσει την εύνοια του αφεντικού του Β, κάλεσε τον τελευταίο σε δείπνο στο σπίτι του. Ξέροντας ότι ο Β είναι φιλότεχνος, δανείστηκε μάλιστα από τον φίλο του Γ για 2 μέρες ένα κινέζικο βάζο αξίας 3.000 € του τελευταίου, και το τοποθέτησε σε περίοπτη θέση στο σαλόνι του. Μόλις ο Β αντίκρισε το βάζο εντυπωσιάστηκε, ο δε Α για να του κάνει ακόμη μεγαλύτερη εντύπωση του είπε: «Είναι μεγάλη τιμή για μένα να σας το χαρίσω!». Ο Β έφυγε το ίδιο βράδυ με το βάζο κατενθουσιασμένος. Όταν ο Γ αναζήτησε το βάζο, ο Α του απάντησε ότι γνώριζε το ενδιαφέρον για την καριέρα του και ότι δεν είχε άλλη επιλογή.

Με βάση τα παραπάνω ερωτάσθε:

α) Αν έχει, πόσες και ποιες αξιώσεις ο Γ κατά του Α; Τι είδους σχέση υπάρχει ανάμεσα σε αυτές; Να δοθεί εμπεριστατωμένη απάντηση κατονομάζοντας τις αξιώσεις ρητά **(2,5 βαθμοί)**

β) Τι αξιώσεις έχει ο Γ κατά του Β; **(1 βαθμός)**

γ) Αν ο Γ στράφηκε πρώτα κατά του Α, ο οποίος του κατέβαλε τα 3.000 €, που είναι η αξία του βάζου, μπορεί κατόπιν να στραφεί και κατά του Β ζητώντας πίσω το ίδιο το βάζο, ναι ή όχι και γιατί; **(1 βαθμός)** και

δ) Αν ο Α, παραλλάσσοντας την ιστορία, αφείρεσε εν αγνοία του Γ το κινέζικο βάζο από το σπίτι του τελευταίου με σκοπό να το επιστρέψει μετά το δείπνο πώς έχει τότε η νομική κατάσταση (αξιώσεις Γ κατά Α και Β); **(2 βαθμοί)**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

Στο *α' ερώτημα*:

Είναι προφανές ότι ο Γ επλήγη περιουσιακά, διότι ο αδαής ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς του βάζου Β, απέκτησε καλόπιστα κυριότητα στο τελευταίο (ΑΚ 1036). Το πράγμα δεν είναι απολωλός ούτε προφανώς κλοπιμαίο, ώστε να βρει εφαρμογή η ΑΚ 1038, αφού ο ίδιος ο Γ το χρησιδάνεισε οικειοθελώς στον Α. Ο Γ έχασε συνεπώς την κυριότητά του πάνω στο βάζο. Αυτή του την απώλεια μπορεί να αποκαταστήσει εφεξής μέσω περισσότερων αξιώσεων κατά του Α και συγκεκριμένα: α) με την αποζημιωτική αξίωση της ΑΚ 914, διότι ο Α και έπραξε και παρανόμησε (προσέβαλε το απόλυτο δικαίωμα της κυριότητας επί του βάζου), αλλά και πταίσμα υπάρχει (δόλος και μάλιστα *α'* βαθμού), επιπλέον δε και αιτιώδης συνάφεια, αφού αν ο Α δεν χάριζε το βάζο, ο Γ δεν θα έχανε την κυριότητα, β) τη συμβατική αποζημίωση της ΑΚ 382, διότι ο Α αδυνατεί να εκπληρώσει τη συμβατική υποχρέωση επιστροφής του πράγματος με τη λήξη του χρησιδανείου και γ) την αποζημιωτική ευθύνη με βάση τις διατάξεις για τη μη γνήσια διοίκηση αλλοτρίων (ΑΚ 739), διότι ο Α ενήργησε πάνω σε ξένη υπόθεση σαν να ήταν δική του, χαρίζοντας ξένο βάζο κυριολεκτικά σαν να ήταν δικό του. Μεταξύ όλων αυτών των αξιώσεων υπάρχει η σχέση της συρροής αξιώσεων.

Αναρωτιέται όμως κανείς αν ο Α ευθύνεται περαιτέρω και με τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Ο Α όμως δεν πλούτισε σε βάρος του Γ, διότι δεν κέρδισε σε από περιουσιακό επίπεδο κάτι από αυτή την πράξη. Ο Α δεν έλαβε κάποιο αντάλλαγμα και επιπλέον δεν υπήρχε κάποια ηθική υποχρέωση έναντι του Β, ώστε να πει κανείς ότι αξιοποίησε το ξένο πράγμα για να ανταποκριθεί σε εκπλήρωση νομικής ή ηθικής

υποχρέωσης, που όφειλε να εκπληρώσει (εξοικονόμηση δαπανών). Συνεπώς, ευθύνη του Α με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό δεν υπάρχει, όχι γιατί δεν υπήρξε καθόλου πλουτισμός (ο Α απέκτησε τη νομή, την οποία κατόπιν παρέδωσε στον Β), αλλά γιατί ο πλουτισμός δεν είναι σωζόμενος. Η σκέψη να θεωρηθεί ότι υπάρχει ευθύνη με βάση τις ΑΚ 910 επ. ως κακόπιστος δεν δικαιολογείται, διότι συμπλέκονται τότε παράδοξα οι διατάξεις για τις προϋποθέσεις (νόμιμη αιτία) με τις συνέπειες του αδικαιολόγητου πλουτισμού.

Στο β' ερώτημα:

Ο Β, όπως λέχθηκε, κατέστη καλόπιστος κύριος του κινέζικου βάζου. Δεν ξόδεψε όμως ο ίδιος τίποτα για να το αποκτήσει. Συνεπώς, κατά την κρατούσα θέση στην ελληνική νομολογία και θεωρία, που αποδέχεται αναλογική εφαρμογή της ΑΚ 913 σε περίπτωση καλόπιστης κτήσης, όταν αυτή επέρχεται στο πλαίσιο δωρεάς, δεν υπάρχει νόμιμη αιτία διατήρησης εκ μέρους του τού πλουτισμού (κυριότητα επί του βάζου) και οφείλει να το επιστρέψει στον Γ με βάση την ΑΚ 904. Αδικοπρακτική ευθύνη του Β κατά του Γ δεν υπάρχει, διότι δεν μπορεί να αναγνωρίζεται ο νόμος δικαίωμα (ακριβέστερα κτήση κυριότητας εκ του νόμου) σε κάποιον που την ίδια στιγμή παρανόμησε. Αυτό θα ήταν αντιφατικό. Στην προκειμένη περίπτωση παρανόμησε μόνον ο Α που χάρισε το βάζο, όχι ο δωρεοδόχος.

Στο γ' ερώτημα:

Μεταξύ των συρρευουσών αξιώσεων του Γ έναντι του Α και της αξίωσης από αδικαιολόγητο πλουτισμό του Γ κατά του Β υπάρχει το φαινόμενο της μη γνήσιας παθητικής ενοχής εις ολόκληρον. Αν λοιπόν ο Γ ικανοποιήθηκε ως προς την αξία του βάζου από τον Α, δεν μπορεί κατόπιν να αναζητήσει και το ίδιο το βάζο, διότι η αξίωσή του για την αποκατάσταση της περιουσιακής του απώλειας έχει αποσβεσθεί λόγω καταβολής (ΑΚ 416). Διαφορετικά, θα υπήρχε ο κίνδυνος αδικαιολόγητου πλουτισμού αυτή τη φορά του ίδιου του Γ, ο οποίος και θα εισέπραττε την αξία του βάζου και θα είχε το ίδιο το βάζο πίσω στην περιουσία του, πράγμα που δεν μπορεί να θέλει ο νόμος.

Στο δ' ερώτημα:

Σε αυτή την παραλλαγή ο Β συνεπεία της κλοπής δεν απέκτησε καλόπιστα κυριότητα (ΑΚ 1038). Ο Γ έχει τότε, αφενός μεν, κατά του Α: α) την διεκδικητική αγωγή (ΑΚ 1094), επειδή δεν έχασε την κυριότητα στο βάζο, β) την αξίωση της ΑΚ 904 με αντικείμενο την επιστροφή της απωλεσθείσης νομής (condictio possessionis), γ) την αδικοπρακτική ευθύνη της ΑΚ 914 σε συνδυασμό με την ΑΚ 934 (παράνομη αφαίρεση πράγματος) και δ) την αποζημιωτική αξίωση με βάση την ΑΚ 739 (μη γνήσια διοίκηση αλλοτρίων), αφετέρου δε, κατά του Β μόνο τις δύο πρώτες αξιώσεις, διότι ο Β δεν παρανόμησε ούτε διοίκησε ξένη υπόθεση ως δική του. Άλλη βέβαια θα ήταν η απάντηση, αν και ο Β γνώριζε ότι το βάζο συνιστά προϊόν κλοπής.